

קריטריונים כלליים לסינון ראשוני של מיזמים חברתיים

מטרת המסמך

מסמך זה מגדיר קריטריונים כלליים לבדיקה ראשונית של מיזמים חברתיים. הקריטריונים נועדו לעזור לצוות לבצע סינון עקבי, לזהות פערי מידע, ולהחליט האם כדאי להעביר מיזם לבדיקה מקצועית נוספת.

המסמך אינו מחליף שיקול דעת אנושי. אין להשתמש בו כדי לקבל החלטה סופית על קבלה או דחייה של מיזם.

עקרונות כלליים

בבדיקה ראשונית יש לבחון שלושה דברים:

1. האם המיזם עוסק בבעיה חברתית ברורה
2. האם הפתרון המוצע רלוונטי, ישים ובעל פוטנציאל השפעה
3. האם יש מספיק מידע כדי להמשיך לבדיקה מקצועית

אם חסר מידע משמעותי, אין להסיק התאמה. יש לסמן את הפער ולנסח שאלת המשך.

קריטריון 1: בעיה חברתית ברורה

מיזם מתאים צריך להציג בעיה חברתית מוגדרת.

בדיקה:

- האם ברור איזו בעיה המיזם מנסה לפתור?
- האם ברור מי האוכלוסייה שנפגעת מהבעיה?
- האם הבעיה מתוארת באופן קונקרטי ולא כללי מדי?
- האם קיימים נתונים, עדויות או ניסיון שטח שמחזקים את הצורך?

רמת התאמה גבוהה:

המיזם מציג בעיה ברורה, אוכלוסיית יעד מוגדרת, וראיות ראשוניות לצורך.

רמת התאמה בינונית:

המיזם מתאר בעיה חשובה, אך חסרים נתונים או הגדרה מדויקת של קהל היעד.

רמת התאמה נמוכה:

הבעיה כללית מדי, לא ברור מי קהל היעד, או שהמיזם מתמקד בעיקר במוצר בלי להסביר את הצורך החברתי.

קריטריון 2: קהל יעד מוגדר

מיזם מתאים צריך להגדיר למי הוא מיועד.

בדיקה:

- האם קהל היעד מוגדר היטב?
- האם ברור מה גודל קהל היעד או היקפו?
- האם ברור כיצד מגיעים לקהל היעד?
- האם קהל היעד אכן זקוק לפתרון?

דוגמאות לקהלי יעד מוגדרים:

- צעירים בגילאי 18–25 בפריפריה הגאוגרפית
- הורים יחידניים בתהליכי חזרה לשוק העבודה
- בני נוער בסיכון במעבר ממסגרות חינוך לתעסוקה
- אנשים עם מוגבלות הזקוקים להנגשת שירותים
- אזרחים ותיקים המתמודדים עם בדידות

קהל יעד כמו "כל הציבור" או "כל מי שצריך עזרה" נחשב לא מוגדר מספיק.

קריטריון 3: פתרון ברור וישים

מיזם מתאים צריך להציג פתרון שאפשר להבין כיצד הוא עובד בפועל.

בדיקה:

- מה בדיוק השירות, המוצר או הפעילות?
- איך המשתמשים נחשפים לפתרון?
- מה קורה בפועל בתהליך?

- מי מפעיל את הפתרון?
- האם הפתרון כבר נבדק בשטח?

רמת התאמה גבוהה:

הפתרון ברור, יש תיאור של אופן הפעולה, ויש סימן לכך שנבדק או ניתן לבדיקה.

רמת התאמה בינונית:

הרעיון ברור, אך חסרים פרטים על אופן ההפעלה.

רמת התאמה נמוכה:

הפתרון נשאר ברמת חזון, סיסמה או רעיון כללי.

קריטריון 4: חדשנות חברתית

חדשנות חברתית אינה חייבת להיות טכנולוגית. היא יכולה להיות שינוי במודל פעולה, קהל יעד, שותפות, שיטת הפצה, מדידה או חיבור בין גורמים.

בדיקה:

- מה חדש במיזם לעומת פתרונות קיימים?
- האם המיזם מציע דרך אחרת לפתור בעיה מוכרת?
- האם יש שילוב מקורי בין שחקנים, קהלים או כלים?
- האם החדשנות משרתת את האימפקט החברתי, ולא רק את התדמית?

רמת התאמה גבוהה:

ברור מה חדש במודל, והחדשנות מחזקת את ההשפעה החברתית.

רמת התאמה בינונית:

יש רכיב חדשני, אך לא ברור עד כמה הוא משמעותי.

רמת התאמה נמוכה:

אין הבחנה ברורה בין המיזם לבין פתרונות קיימים.

קריטריון 5: שלב פיתוח ובשלות

יש להבחין בין רעיון, פיילוט, פעילות קיימת ומיזם בשל.

שלבי פיתוח אפשריים:

1. רעיון בלבד
2. אפיון ראשוני
3. פיילוט קטן
4. פעילות קיימת עם משתמשים ראשוניים
5. פעילות מוכחת עם נתונים
6. שלב צמיחה או הרחבה

בדיקה:

- באיזה שלב נמצא המיזם?
- האם כבר התקיים פיילוט?
- האם יש משתמשים או משתתפים?
- האם יש נתונים ראשוניים?
- האם יש צוות שמסוגל להפעיל את המיזם?

מיזם בשלב רעיון בלבד אינו בהכרח נפסל, אבל צריך להתאים למסלול שמיועד לרעיונות ראשוניים.

קריטריון 6: אימפקט ומדידה

מיזם מתאים צריך להראות לפחות מחשבה ראשונית על מדידת השפעה.

בדיקה:

- מה ייחשב הצלחה?
- אילו מדדים אפשר למדוד?
- האם קיימים נתונים ראשוניים?
- האם יש דרך לאסוף משוב מהמשתתפים?
- האם ההשפעה קשורה ישירות לבעיה שהוגדרה?

דוגמאות למדדים:

- מספר משתתפים
- שיעור השלמת פעילות
- שינוי בידע או מסוגלות

- חיבור לתעסוקה
- שיפור נגישות לשירות
- ירידה בתחושת בדידות
- מספר שותפויות פעילות

אם אין מדדי הצלחה כלל, יש לסמן זאת כפער מידע משמעותי.

קריטריון 7: צוות ויכולת ביצוע

מיזם מתאים צריך לכלול אנשים שמסוגלים לקדם אותו.

בדיקה:

- מי מוביל את המיזם?
- האם יש ניסיון רלוונטי?
- האם יש צוות או שותפים?
- האם ברור מי אחראי על ביצוע?
- האם יש זמינות להמשך פיתוח?

רמת התאמה גבוהה:

יש צוות מוביל ברור, ניסיון רלוונטי ויכולת ביצוע ראשונית.

רמת התאמה בינונית:

יש יזם או יזמת מובילים, אך חסר צוות או ניסיון משלים.

רמת התאמה נמוכה:

לא ברור מי מוביל, או שאין סימן ליכולת ביצוע.

קריטריון 8: שותפויות ושטח

במיזמים חברתיים יש חשיבות לחיבור לשטח.

בדיקה:

- האם יש שותפים קיימים?
- האם יש ארגון, רשות, עמותה או קהילה שמעורבים?

- האם קהל היעד השתתף באפיון או בפייילוט?
- האם יש גישה ממשית למשתמשים?

מיזם ללא חיבור לשטח דורש בדיקה נוספת, במיוחד אם הוא עוסק באוכלוסייה רגישה.

קריטריון 9: התאמה לתוכנית או מענק

יש לבדוק התאמה למסלול הספציפי.

בדיקה:

- האם תחום הפעילות מתאים למסלול?
- האם שלב הפיתוח מתאים למסלול?
- האם סוג הארגון מתאים?
- האם המיזם עומד בתנאי הסף?
- האם היקף התקציב מתאים?
- האם לוחות הזמנים מתאימים?

אם אין התאמה למסלול הנוכחי, ייתכן שכדאי להמליץ על מסלול אחר.

קריטריון 10: סיכונים ודגלים אדומים

יש לסמן דגלים אדומים, גם אם המיזם נשמע מעניין.

דגלים אדומים אפשריים:

- אין בעיה חברתית ברורה
 - אין קהל יעד מוגדר
 - אין צוות מוביל ברור
 - אין מידע על שלב הפיתוח
 - אין היתכנות תפעולית
 - אין קשר ברור בין הפתרון לאימפקט
 - יש הבטחות גדולות ללא נתונים
 - המיזם תלוי כולו בגורם אחד
 - חסר מידע על תקציב או משאבים
 - יש שימוש באוכלוסייה רגישה ללא התייחסות לאתיקה, פרטיות או בטיחות
-

סיווג המלצה ראשונית

בסוף הבדיקה יש להשתמש באחת מההמלצות הבאות:

1. להעביר לבדיקה מקצועית נוספת מתאים כאשר יש התאמה ראשונית טובה ויש מספיק מידע להמשך.

2. לבקש השלמות מהיזם מתאים כאשר המיזם נראה רלוונטי, אבל חסר מידע קריטי.

3. לשקול התאמה למסלול אחר מתאים כאשר המיזם מעניין, אך אינו מתאים למסלול הנוכחי.

4. לא ניתן להעריך בשלב זה בגלל מידע חסר מתאים כאשר אין מספיק מידע כדי לבצע בדיקה ראשונית אחראית.

אין להשתמש בניסוחים "מאושר", "נדחה", "מתקבל" או "נפסל".